

ODHADOVALI JSME, ŽE KOMUNISMUS NEVYDRŽÍ, A MY SE VRÁTÍME JAKO OSVOBODITELÉ

František Beneš (*1928)

Po komunistickém převratu v únoru 1948 zjišťuje František Beneš, že jeho budoucnost vypadá bledě. Vidí, co se děje kolem. Nadřízený mu navíc později prozradil jeho hodnocení z národního výboru v Hruškách. Posudek psali tamní komunisté. Stálo v něm, že je všeho schopný rebelant a všichni před ním mají být na pozoru. Brzy zjistí, že špatný posudek není to nejhorší, co ho v té době plné strachu může potkat. Dostane varování, že on nebo některý z jeho přátel může být zatčen. To se stalo v roce 1950. Zrovna měl odejít na vojnu. Ti, kteří mu psali posudky, mu ale naplánovali i vojnu. Půjde do Orlové kopat uhlí. Místo služby v armádě bude otrokem!

Rukovat měl v říjnu. Nyní bylo pozdní léto a on přemýšlel co dál. *„Začali mne sledovat, otravovat. Potom rozšířili v Hruškách fámu, že jsem pomáhal někomu přes hranice. Začalo se to kolem mne stahovat. Tak jsem si řekl: je čas, abych zdrhl,“* popisuje Beneš. Sám se mezitím zapojil do odboje proti novému totalitnímu režimu. Jeho přítel měl ilegální vysílačku, z níž nadával na režim. Ale bylo to mimořádně nebezpečné. Nic na tom neměnilo, že organizátoři vysílání nebyli napojeni na žádnou západní organizaci. I když se domluvili, že intervaly budou velmi krátké, málem byli odhaleni. Auto s technikou na zaměřování vysílačů jednou spatřili přímo uprostřed obce. *„Tehdy zrovna kamarád vysílal déle, než byl domluvený interval. Běžel jsem ho upozornit a přitom jsem už viděl to auto!“* Naštěstí to dopadlo dobře, ale bylo jasné, že to štěstí nemusí trvat věčně.

Beneš se rozhodl, že uteče koncem září 1950. *„Ten poslední týden jsem spával oblečený. Připravený.“* Zkrátka jen vzít boty a jít. Pod polštářem měl pistoli. Tehdy získal zvyk, který ho už neopustí: spávat s pistolí pod hlavou. Jenže těsně před samotným útekem mu připravené zbraně najde otec a schová. Zakope je na zahradě. Otec neměl ke zbráním zrovna sympatie a tak jeho syn bude utíkat přes hranice bez nich. Benešovým cílem na Západě nebude lepší život, ale vstup do armády, která by osvobodila Československo. Stejně jako jiní očekával, že bude třetí světová válka a on se vrátí společně s americkými vojáky.

František Beneš se narodil 11. 11. 1928 v Hruškách na Břeclavsku. Pocházel ze sedlácké rodiny, původním povoláním byl strojní zámečnick. Pracoval u naftařských závodů. Jeho rodiče byli soukromí zemědělci, po letech práce v obci konečně získali vlastní hospodářství a šest hektarů pronajatých polí. Po komunistickém převratu bylo jasné, že dřív nebo

později budou nuceni vstoupit do Jednotného zemědělského družstva (JZD). Což byla neoblíbená obdoba sovětských kolchozů.

Atmosféra v obci pomalu houstla. „*Tlak byl všudypřítomný. Ukázalo se to už u voleb, kdy komunisté zastrašovali všechny voliče, aby se volila jednotná kandidátka,*“ vzpomíná Beneš. Mezitím se vyučil strojním zámečníkem a pracoval u těžařů na naftových polích na jižní Moravě. Ale představu o svém dalším osudu měl jinou. Odejde s přáteli do ciziny, jako odcházeli o pár let dříve českoslovenští mladíci do zahraniční armády bojovat proti Hitlerovi. Navíc věděli, komu se chtějí podobat. Z nedalekého Lanžhota takto roku 1940 odešel do Anglie Antonín Bartoš i jeho otec. Dostali se do Londýna a Bartoš mladší se později stal velitelem speciální mise, a sice výsadkové skupiny Clay-Eva, která byla o půlnoci z 12. na 13. dubna 1944 vysazena na území protektorátu. Skupina působila i na jižní Moravě a byla mimořádně úspěšná. Odeslala do Londýna na osm set zpráv s klíčovými informacemi: o pohybu vojsk, válečné výrobě či změnách v protektorátní správě.

Nepřekvapilo, že mladým lidem na jihu Moravy výkony odvážných výsadkářů imponovaly. „*Bartoš nám byl sympatický,*“ řekne později František Beneš. V roce 1948 mu bylo právě dvacet let. Jenže Bartoš se dal po válce na politiku a jako poslanec za národní socialisty upozorňoval na přehmaty a nezákonnosti. Těch se samozřejmě dopouštěli především komunisté. Takže už před rokem 1948 na něj měli spadeno. A pár dnů po únorovém převratu musel utíkat. Hned v osmačtyřicátém se Bartoš podílí na organizaci odboje a spolu s ostatními odbojáři v exilu plánuje zřízení tajných vysílaček v Československu... Zdálo se, že historie se bude opakovat. Bartoš ovšem nebyl jediný, kdo sázel na věčný kolotoč dějin a chtěl využít zkušeností z minulé války. Bojovat chtěli i obyčejní kluci z venkova, jako byl právě František Beneš. Ten byl navíc stejně jako Bartoš po válce u Národních socialistů, jejichž politika mu byla sympatická.

O tom všem přemýšlel, než se rozhodl pro útěk za hranice. K útěku se měli přidat i další. Převeze je agent CIC František Gajda, který má rakouské státní občanství. Zná situaci na hranici i za ní a dovede je až do Vídně. Východní část Rakouska totiž tehdy byla sovětskou okupační zónou. Co kdyby nakonec padli do rukou Rusům? Nakonec jich na nebezpečnou cestu vyrazilo pět. Někdo si to rozmyslel, jiný se zase přidal na poslední chvíli. Počítali, že se brzy vrátí. Jako osvoboditelé, jako se slavně vrátili vojáci ze Západu na konci druhé světové války. Jako jejich hrdina Antonín Bartoš. „*Všichni by šli bojovat, kdyby začala třetí světová válka. Odhadovali jsme, že komunismus vydrží tak dva roky, pak se vrátíme,*“ popisuje Beneš.

Cestou k hranicím museli překřížit hlavní silnici Břeclav–Lanžhot. Obvykle tam po setmění nebyl silný provoz. Ale tu noc bylo zase všechno jinak. Vypadalo to, že pohraničníci mají manévry. Nebo někoho hledají? Či snad hledají je? Beneš je dodnes přesvědčen, že jejich

útěk byl někým prozrazen. Ale pokud ano, pohraničníci nepředvedli nijak oslnivý výkon. Když se uprchlíkům podařilo překonat silnici, zjistili, že je nikdo nepronásleduje. Mířili tmavým lesem na Pohansko, tajemné místo v hlubokých lužních lesích, kde kdysi bývalo velkomoravské hradiště. Nikdo je neviděl. Na rakouské straně si odpočinuli. Beneš si se zájmem prohlížel zbraň jejich převaděče. „*Gajda měl samopal. Já si s ním pohrával a on mi ukázal jeden náboj. Říká: ten je pro mne.*“ Později, až se dozví o Gajdově tragické smrti, bude přemýšlet, zda zemřel právě tímto nábojem. „*Věřím, že stačil ještě obrátit zbraň proti sobě.*“

Gajda zemřel brzy, vlastně za pár dnů hned při další výpravě za železnou oponu. Dne 6. října 1950 padl necelé dva kilometry od Lanžhota. Sám Beneš se dostal šťastně na Západ a chtěl začít bojovat. Vystřídal dva uprchlické lágry a skončil ve strážním oddílu francouzské armády. Byli tam s ním další kamarádi z Hrušek, celkem osm. „*Všichni by bojovali, kdyby byla příležitost. Těch posádek s českými vojáky bylo samozřejmě víc. Většinou tam byli mladí lidé z Moravy odhodlaní, že osvobodí vlast.*“

Nakonec František Beneš pochopil, že válka nebude, a usadil se v Kanadě. Později se k němu chtěl přestěhovat bratr s rodinou, ale komunisté ho nepustili. Tak si vlastnoručně vyrobil tank, kterým chtěl v roce 1970 prorazit železnou oponu. To se mu sice nepodařilo, ale nakonec utekl jinak a s bratrem se sešel za oceánem.

Autor textu Luděk Navara